

SANTA EULÀLIA
de **RONÇANA**
DESAPAREGUDA

AUTORIA DESCONEGUDA / COL·LECCIÓ EDITORIAL EFADÓS

Grup Patrimoni de Santa Eulàlia

SANTA EULÀLIA *de* RONÇANA DESAPAREGUDA

 efadós[®]

 Ajuntament de
Santa Eulàlia
de Ronçana

SANTA EULÀLIA de RONÇANA DESAPARÈGUDA

Col·lecció «Catalunya Desapareguda»

Primera edició: març del 2026

© dels textos: Grup Patrimoni de Santa Eulàlia

© del pròleg: Anna Montes Cabot

© de les fotografies: diversos autors

© de la col·lecció: Editorial Efadós

© de l'edició: Editorial Efadós
i Ajuntament de Santa Eulàlia de Ronçana

EDITORIAL EFADÓS

Carrer d'Edison, 3, nau A
Polígon industrial Les Torrenteres
08754 El Papiol (Baix Llobregat)
Telèfon 93 673 12 12
efados@efados.cat
www.efados.cat

AJUNTAMENT DE SANTA EULÀLIA DE RONÇANA

Carretera de la Sagrera, 3
08187 Sant Eulàlia de Ronçana
Telèfon 93 844 80 25
www.ser.cat

Idea original i disseny:

Editorial Efadós

Assessorament lingüístic:

M. Neus Doncel Saumell

Fotografia de la coberta:

Andreu / Fons Joan Rosàs i Reverter
(ca l'Espardanyer)

Acrònims:

AFCEC (Arxiu Fotogràfic del Centre
Excursionista de Catalunya)

AMGr (Arxiu Municipal de Granollers)

SET (Santa Eulàlia Televisió)

ISBN 979-13-87658-64-9

DL B-3071-2026

Imprès a Catalunya

Tota forma de reproducció, distribució, comunicació pública
o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb
l'autorització dels seus titulars, salvant l'excepció prevista per
la llei. Si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment
d'aquesta obra, dirigiu-vos a CEDRO (Centre Espanyol de
Drets Reprogràfics) - www.cedro.org

Índex

Pàg. 6

PRÒLEG

Una passejada per la Santa Eulàlia rural

Pàg. 8

INTRODUCCIÓ

Un instant per recordar qui som

Pàg. 13

CAPÍTOL I

Fragments en blanc i negre

Pàg. 137

CAPÍTOL II

La vida a pagès

Pàg. 184

ÍNDEX ALFABÈTIC

Pròleg

UNA PASSEJADA PER LA SANTA EULÀLIA RURAL

Anna Montes Cabot, regidora de Cultura

Quina és la Santa Eulàlia de Ronçana desapareguda? Des de fa dos anys, un grup de persones ens hem passejat per les masies i cases del municipi, cercant fotografies antigues per poder redescobrir i difondre com era el nostre municipi a principis del segle xx. Aquesta recerca parteix del Fons Joan Casals i Dalmau, que va documentar i compartir algunes d'aquestes fotografies. Es nodreix de la feina feta de fotògrafs com Joan Cabot Pañach i Joan Dantí Pañach, de les famílies que han documentat i conservat les imatges, de les persones que les han digitalitzat, com l'Associació Fotogràfica Santa Eulàlia,

Jordi Iglesias i Josep Molist, la revista *Ronçana*, l'Anuari Municipal i el Canal SET.

A les mans teniu un recull d'imatges, un petit tast seleccionat entre les més de 3.000 fotografies digitalitzades, que permeten saber com era el nostre municipi, entrant des de can Falgar i parant per diferents punts neuràlgics. A part de poder veure com eren els edificis més emblemàtics, la gent, les tradicions, la Festa Major o les cerimònies, també permet entendre el paisatge i què va passar perquè el municipi passés a tenir cases tan disperses. Hem volgut retre un homenatge al món agrari i ramader, als pagesos i a les pageses que han conreat i mantingut les terres, que han cuidat el territori i que han alimentat tot el poble. A les masies, que continuen essent el pal de paller del nostre

patrimoni material i humà. Podreu veure la diversitat de tasques i de persones que les duïen a terme, sense oblidar-nos de les dones i la mainada.

Volem agrair a tothom que ens ha obert les portes, ens ha cedit les fotografies i ha tingut la gentilesa de deixar-nos-les fer servir perquè veïeu com eren el poble i la seva gent.

Buscàvem fotografies i ens hem endut anècdotes, vivències i aprenentatges que van més enllà de la pròpia història del poble. Ha estat un bàlsam poder veure gràficament alguns dels moments que ens han explicat a casa i a l'escola tantes vegades.

Esperem que gaudiu de les fotografies i del llibre i que vulgueu continuar aprofundint en la història del poble. Aprofitem aquestes darreres línies per fer una menció especial a la feina incansable de Pere Ciurans Mas amb la conservació, el manteniment i la difusió del patrimoni del municipi.

JOAN CABOT PAÑACH (CAN CABOT) / FONDS JORDI IGLESIAS (CAN XENA)

Introducció

UN INSTANT PER RECORDAR QUI SOM

Susana Giménez, periodista i membre del Grup Patrimoni de Santa Eulàlia de Ronçana

Aquest volum celebra la permanència d'uns valors que defineixen una manera de ser: la vinculació amb la terra, la solidaritat, l'esperit de la celebració compartida, el respecte al treball i a la memòria. Cadascuna d'aquestes fotografies és una porta a un temps en què el món era més petit però potser més ple de sentit, i on el futur es bastia amb la confiança que dona sentir-se part d'una història col·lectiva.

No hi veurem la Santa Eulàlia d'Oronzana, ni l'Arença o Rohensana, termes antics per anomenar Santa Eulàlia de Ronçana, que no va adoptar el terme actual

fins als segles XIV i XV, quan va ser la parròquia central de la baronia de Montbui.

Aquella Santa Eulàlia no va quedar retratada en fotografies, però, si mirem més enllà, si mirem el rerefons de les imatges que us presentem, veurem que hi ha tot un món d'històries i llegendes que ens han dut fins al que som avui, un poble tranquil, rural, però sobretot viu.

Aquestes fotografies ens recorden que la vida rural no era solament producció i suor, sinó també comunitat. Les celebracions populars, capturades amb mirades còmplices, revelen un altre paisatge: el de la festa entesa com a necessitat vital.

Les associacions, les cooperatives, les entitats culturals, la parròquia, les festes majors d'estiu i d'hivern, tot

AUTORIA DESCONEGUDA / FONTS JOAN DANTI PARIACH (CAN MATEU)

VISITA PASTORAL

A la pàgina anterior, visita pastoral el 1961 del bisbe auxiliar Jubany, que arriba a la rectoria de Santa Eulàlia, amb el rector Francesc Martínez, sota tàlem, després de fer un recorregut per la Sagrera, guarnida per a l'ocasió. Les dones van per l'esquerra, ben vestides i amb mantellina, i els homes, per la dreta, amb americana i corbata.

INFANTS I JOVES BALLANT

Envelat de Festa Major ubicat a la plaça de l'Ajuntament l'any 1952. A la primera rotllana, nenes vestides de gala, ben pentinades, i joves ballant al seu voltant. Totes dues rotllanes ballaven sardanes. Al fons, les llotges, els *palcos*, que llogaven les famílies benestants.

AUTORIA DESCONEGUDA / FONS JOAN DANTÍ PAÑACH (CAN MATEU)

plegat configurava un teixit humà que anava molt més enllà de la suma de cases i masies. En aquestes fotografies hi reconeixem aquella implicació col·lectiva, aquella manera d'entendre la convivència com un deure i un privilegi. Les tradicions, des de les caramelles fins a la Festa del Roser, no eren actes folklòrics, sinó gestos vius que unien veïns i veïnes, generacions i memòries.

I és en aquestes celebracions col·lectives en què hem trobat el punt de partida per situar el llibre i orientar-nos.

Al Capítol I hi trobareu l'Ajuntament i l'església, centres neuràlgics del poble al barri de la Sagrera, que podríem identificar com a nucli històric del municipi. Tanmateix, el barri del Rieral compartia una identitat pròpia que es manifestava amb una festa major i una colla de gitanes, tots ells distintius.

La posterior transformació arran de la petita industrialització que va portar nous oficis, juntament amb la

funció residencial, van comportar un creixement demogràfic important que modificà el paisatge remodelant el municipi.

Sorgiren les urbanitzacions, avui anomenades «barris», que van anar entrelaçant-se les unes amb les altres a través d'edificacions de segones residències.

Al Capítol II fem un especial homenatge a allò que encara avui dia es fa palès quan arribes al municipi, i és que Santa Eulàlia de Ronçana és un poble rural.

Està esquitxat de grans masies, totes elles testimonis de generacions i generacions de santaeulaliencs i santaeulalienques que van viure i sobreviure treballant la terra. Aquesta Santa Eulàlia de pagès encara roman viva a través de les seves masies; les seves parets parlen, només cal que hi parem l'orella.

Citant el filòsof Octavi Fullat, «L'arrel és la memòria. Sense memòria, no hi ha identitat».

JOAN CABOT PAÑACH / FONTS JOAN CABOT PAÑACH (CAN CABOT)

CAPÍTOL I

Fragments en blanc i negre

El model de poble de Santa Eulàlia és singular, sense un nucli antic consolidat, però amb dos espais geogràfics ben marcats: la Sagra, al voltant de l'església, i el Rieral són els barris on es concentren les activitats. Aquesta composició ens porta en aquest primer capítol a fer un recorregut des del Forn de Sant Antoni, la Sala, el Poste i el camp de futbol fins a l'Ajuntament, l'església i les escoles, entre altres. Trobarem fotografies conegudes i altres poc vistes, com la sala de can Rajoler, els safareigs de l'església i la presó, acompanyades d'una explicació del que sabem del seu passat. Les fotografies cedides dels arxius familiars, guardades o amagades en capses i àlbums en alguna calaixera vella, són un tresor que ens ajudarà a descobrir nous detalls del nostre passat. Remouran records, connectaran el parentesc de les famílies, conèixerem com era la vestimenta, els pentinats, les tradicions, les festes i, especialment, com era el paisatge. Els temps canvien, però aquesta memòria fotogràfica no hauríem de perdre-la, perquè és la història que ha donat forma al nostre poble.

LA SAGRERA DES DE CAN SEBASTIA

El barri de la Sagrera a mitjan segle xx des del camí de la Torre del Gos, l'accés a can Sebastià. Les primeres cases són can Genís, ca la Lola i can Vila Vell, can Peret Colom (ca la Quima), la teulada de ca l'Esparde-nyer i les masies de can Turrell i de can Pepet Turell. A l'esquerra, feixes d'oliveres i, a dalt de tot, les antigues escoles de la Sagrera.

D'esquerra a dreta, can Mataporcs, la casa del mestre, l'Escola de Nens, l'Escola de Nenes, la casa de la mestra, can Lluís, can Cabot, can Colom, can Mestret, ca l'Elies, l'església, la rectoria i el Casal Parroquial. El barri és un bon exemple del que eren les sagreres: barris agrupats entorn de l'església, d'origen medieval, on no es podia guerrear ni fer actes violents.